

Protokoll 13/2025

fört vid Rådet till skydd för Stockholms skönhets
sammanträde måndagen den 20 oktober 2025 kl. 13:30-
17:15, Kanslilokalerna, Hantverkargatan 3H

Övriga närvarande

Inga Varg Ordförande
Katarina Borg Vice ordförande
Elisabet Jermsten
Desirée Johansson
Anders Johnson
Måns Lönnroth §§1-10
Helena Nilsson Lannegren
Catharina Nolin
Laila Reppen
John Stenborg §§1-10
Monica Hector Protokollförare
Fredrik Jöngren Handläggare
Henrik Nerlund Sekreterare
André Jacquet
Lars Marcus Föredragande §6
Johan Johansson §6
Mikael Askergren §6
Louise Forsvik Föredragande §8
Gundula Kolb Föredragande §9
Roseana de Almeida Nieminen Föredragande §10
Jonas Dahllöf Föredragande §11

Justerare

Catharina Nolin

Datum för justering

Paragraf

§§1-12

Protokollförare

Monica Hector

§ 1**Val av justerare samt dagordning****Beslut**

Ordförande hälsade nye ledamoten André Jacquet välkommen till Skönhetsrådet. Valdes ledamot Catharina Nolin att tillsammans med ordförande justera protokollet. Beslöts uppta ärendena i följande ordning: 1-4, 7, 9-10, 5, 12, 6, 8, 11.

§ 2**Nästa sammanträdesdag****Beslut**

Erinrades att Skönhetsrådets sammanträder måndag 3 november 2025, kl. 13.30

§ 3**Protokoll från sammanträde 2025-10-06****Beslut**

Anmälades att protokoll från sammanträde 2025-10-06 justerats i vederbörlig ordning.

§ 4**Anmälningar för kännedom****Anmälda handlingar**

- (Signerad) Tre Vapen 2 och 7, planärende på granskning, 2023-04105
- Trängkåren 6 och 7 m.fl., Brf Taffelbergets yttrande, översänt för kännedom
- (Signerad) Alexandria 4, ändrat läge på skorsten, 2025-10195
- Görväln 1 m.fl., meddelande om antagande, 2022-04261
- (Signerad) Orion 16, skylt digital skärm, 2025-13144
- Leveranserkännande Holger Bloms samling

§ 5**Rådet: Val till delegationsgrupp för ny ledamot****Beslut**

Valdes ledamot André Jacquet till plan- och bygglovsdelegerade samt kulturdelegerade.

§ 6**Föredrag av professor Lars Marcus**

Efter önskemål från Skönhetsrådet höll Lars Marcus, professor vid Chalmers tekniska högskola ett föredrag om städer som spatialt kapital. Närvarande under föredragningen var även Johan Johansson, arkitekt samt Mikael Askergren, arkitekt.

SR 2025/214

Beslut

Ordförande tackade Lars Marcus för ett intressant föredrag.

Lades ärendet till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Föredraget utgick från Lars Marcus bok Measures and meanings of spatial capital: contributions to a theory of land, utgiven 2024. Lars Marcus har i sin forskning undersökt hur den byggda miljön, förstådd som ett rumsligt kapital, styr både vardagslivet i städer och urbana system mer generellt. I grundläggande ekonomisk teori ses mark, arbete och kapital som produktionsfaktorer. Enligt Marcus har debatten ofta kretsat kring arbete och kapital, men att mark är på väg tillbaka som förklarande teoretisk faktor. Hur vi förvaltar eller använder marken är viktigt, att inte minst ur ett kommunalt perspektiv, kritiskt ompröva den byggda miljöns roll och hur vi bäst kan använda den. Två tredjedelar av världens ekonomiska tillgångar utgörs av fastighetsvärden. Marknadsvärdet i sin tur skapas av läget. Läget konstitueras i sin tur till mycket stor del av stadsbyggande. Spatialt kapital är det kapital som är bundet till mark i form av byggnader och infrastruktur. Den byggda miljön utgör således en form av kapital som förstärker andra former av kapital i städer såsom socialt, ekonomiskt och ekologiskt kapital förutsatt att den utformas med dessa mål i sikte. I detta sammanhang har även begreppet centralitet och skillnaden mellan bebyggelsens täthet och tillgänglighet en avgörande betydelse.

§ 7**Sekreteraren informerar****Sammanfattning av ärendet**

Skönhetsrådets tidigare ordförande Margareta Schwartz fyllde 95 år i september vilket rådet uppmärksammande genom att skicka blommor. Rådet har nu fått ett tackkort från jubilaren.

Sekreteraren informerade om att det första avsnittet av tv-serien "Så byggdes Sverige" som han medverkar i sänds 30 oktober på SvT.

Erinrade sekreteraren att Ola Andersson som nominerats som ny ledamot i Skönhetsrådet av Samfundet S:t Erik nu invalts formellt av kommunfullmäktige.

§ 8**Esbjörn 1 m.fl., förslag till detaljplan, 2022-13078**

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Esbjörn 1 m.fl., förslag till detaljplan, 2022-13078. Louise Forsvik, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2025/203

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka förslag till detaljplan.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag för fastigheten Esbjörn 1 m.fl. för att möjliggöra flerbostadshus med cirka 225 lägenheter som avses upplåtas som hyresrätter. Detta innebär att befintlig bebyggelse, bestående av tolv lamellhus från tidigt 1970-tal rivs. Planförslaget utgörs av en sammanhållen bebyggelsegrupp bestående av fristående lamellhus. Bebyggelsen uppförs i fyra till fem våningar och orienteras mot Spånga kyrkväg, Solhems hagväg samt mot en inre kvartersgata. Mot gatukorsningen Spånga kyrkväg och Solhems hagväg föreslås en platsbildning där en lokal ska ordnas. Byggnaderna avses utformas som Stockholmshus med en hög arkitektonisk kvalitet. Bilparkering ordnas i garage, markparkering samt utmed kvartersgatan. Cykelparkering ordnas i separata cykelförråd. I cykelrum och på gårds- och förgårdsmark.

Skönhetsrådet ansåg att den befintliga bebyggelsen, ritad av arkitekten Ernst Grönwall 1969 har kvaliteter som bör beaktas. Bostadsområdet, som stod klart 1973, planerades utifrån platsens topografi och de två våningar höga byggnaderna placerades i tre rader med en viss förskjutning mellan volymerna. Mellan husen ritades ett släpp för att möjliggöra passager. Den omsorgsfullt ritade utemiljön gestaltades av landskaps- och markprojektör Jan Särög.

Skönhetsrådet har tagit del av stadsbyggnadskontorets förslag till ny bebyggelse i kvarteret. Rådet ansåg att det är anmärkningsvärt att en kulturhistorisk klassificering av fastigheten inte gjorts inför samrådet. Enligt rådets uppfattning bör stadsbyggnadskontoret alltid begära att stadsmuseet klassificerar fastigheter inför planändringar. Dokumentationen borde vara en självklar del av remissunderlaget. Saknas en klassificering ges intrycket att bebyggelsen bedöms sakna värde när det i stället handlar om att stadsmuseet inte hunnit eller haft resurser nog att inventera byggnaderna.

Enligt rådets uppfattning var det utifrån remissunderlaget är svårt att ta ställning till om en rivning verkligen är nödvändig. Vidare ställde sig rådet tveksamt till att exploatören själv får utreda frågan. Enligt rådet bör sådana frågor utredas av en oberoende part som kan göra en objektiv bedömning av bebyggelsens tekniska status. Av remissunderlaget framgår även att mycket lite av byggnadsmaterialet går att återbruka. Rådet ville i sammanhanget påminna om att samma argumentation – dvs. att husen tekniskt tjänat ut och att rivningar var absolut nödvändiga – användes som skäl när stora delar av Stockholms innerstad revs under främst 1960- och 70-talen. De hus som blev kvar på malmarna visade sig dock gå alldeles utmärkt att bygga om och renovera.

Rivning och nybyggnation har stor påverkan på klimatet och det är hög tid för Stockholms stad att minska antalet rivningar och i stället bevara och vidareutveckla det befintliga byggnadsbeståndet i högre grad än som sker. I första hand ansåg rådet därför att bostadshusen i kvarteret Esbjörn m.fl. bör bevaras och eventuellt byggas på. Om det är möjligt såg rådet det möjligt att ersätta garagelängorna mot Solhems hagväg med bostäder. Kan utredning av en extern part bekräfta att den befintliga bebyggelsen nått sin tekniska livslängd kan rådet acceptera en rivning men inte den bebyggelse som föreslås i planförslaget.

Planområdet ligger i zonen mellan Solhems villabebyggelse och dalgången som skiljer stadsdelen från Rinkeby och Tensta. På båda sidor har bebyggelsen trappats ner för att möta dalgången. Föreliggande förslag innebär att en betydligt högre skala tillförs i området – en skala som varken möter villabebyggelsen eller dalgången på ett sätt som rådet ansåg möjlig. Den nya bebyggelsen avses uppföras som Stockholmshus – en byggnadstyp utformad för

att uppföras i fyra våningar. När Stockholmshus föreslås få fler våningar än så förrycks byggnadernas proportioner från att vara väl proportionerade lameller till att gå mot klumpiga skivhus. Planeras bostäder även på bottenvåningarna behöver dessa höjas något från marknivån för att inte få insyn i lägenheterna – det skulle dock innebära en ytterligare höjning av byggnadshöjden, något som rådet inte såg som möjligt. Den föreslagna kvartersstrukturen innebär vidare att värdefull grönska, både i kvarteret och alléträden mot Solhems hagväg försvinner. Den nya lokalgatan tar dessutom alltför stort utrymme i kvarteret – den minskar grönytan och hårdgör en alltför stor del av kvartersmarken ansåg rådet. Vidare ställde sig rådet tveksamt till den lilla platsbildningen och möjligheten till att anordna lokaler i anslutning till denna.

Sammanfattningsvis var det rådets uppfattning att stadsbyggnadskontoret i första hand bör arbeta för att de befintliga bostadshusen bevaras och renoveras och att möjligheten att ersätta garagelängorna med nya bostäder utreds. I andra hand, om rivning efter extern utredning visar sig vara den enda vägen, önskade rådet se att planstrukturen ändras så att lokalgatan tar mindre plats, att kvarterets gröna värden tas tillvara samt att byggnadshöjderna sänks med en våning.

Handlingar i ärendet

- SR 2025/203-2 Samrådsbrev
- SR 2025/203-3 Planbeskrivning samråd
- SR 2025/203-4 Plankarta samråd
- SR 2025/203-5 Illustrationsplan
- SR 2025/203-6 Kulturmiljöutredning och konsekvensanalys
- SR 2025/203-7 PM Rivning och återbrukspotential
- SR 2025/203-8 Solstudier
- SR 2025/203-9 Naturvärdesinventering
- SR 2025/203-10 Miljöinventering
- SR 2025/203-11 Fågelinventering
- SR 2025/203-12 PM Mobilitet
- SR 2025/203-13 Dagvattenutredning
- SR 2025/203-14 Riskutredning

§ 9**Majroskogens naturreservat, inbjudan till samråd, 2024-07968**

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Majroskogens naturreservat, inbjudan till samråd, 2024-07968. Gundula Kolb, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.
SR 2025/205

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka förslaget till naturreservat med erinran om ytterligare analys av gränsdragningen, förtydligade entréer samt ett värnande av urskogskaraktären.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Efter beslut i kommunfullmäktige har stadsbyggnadsnämnden tillsammans med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och berörda stadsdelsnämnder fått i uppdrag att utreda inrättandet av ett naturreservat i Majroskogen. Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald samt att långsiktigt skydda ett kärnområde i stadens gröna infrastruktur. Områdets sammanhängande skogar såsom tall- och hållmarkstallskogar, barr- och barrblandskogar, bergsbranter och våtmarker ska bevaras, vårdas och vid behov utvecklas. Syftet är också att bevara, utveckla och tillgängliggöra ett tätortsnära naturområde av stor betydelse för allmänhetens friluftsliv, skogskänsla, naturupplevelser, folkhälsa och pedagogik. Området ska ge möjlighet till motion, lek och friluftaktiviteter.

Det område som föreslås bli naturreservat utgör cirka 57,8 ha. Området ligger mellan Svedmyra, Tallkrogen och Gubbängen och utgörs av del av fastigheterna Gubbängen 1:1, Örby 4:1, Svedmyra 1:1 och Tallkrogen 1:1.

Skönhetsrådet välkomnade förslaget och hoppas det kan bevara den unika urskogskaraktär som kännetecknar naturområdet. För den skull ansåg rådet att staden framgent bör vara sparsam med att iordningställa alltför mycket, utan låta naturen inom området vara. Det vill säga att inte anlägga större gångvägar eller tillföra någon belysning. Däremot kan entréerna till området med fördel förtydligas, så att naturområdet i framtiden kan komma fler till del.

Avslutningsvis ville Skönhetsrådet anbefalla stadsbyggnadskontoret att se över och göra en djupare analys av gränsdragningen så att de

uppfattas som mer naturliga och långsiktigt hållbara. Rådet fann det olyckligt att de relativt nyanlagda groddammarna i området närmast bussdepån inte ingår i naturreservatet. På grund av groddjurs betydelse i ekosystemet, så ansåg rådet att den naturliga och långsiktigt mest hållbara lösningen vore att också införliva dammarna i naturreservatet.

Handlingar i ärendet

- SR 2025/205-1.2 Samrådsbrev
- SR 2025/205-1.3 Förslag skötselplan Majroskogens naturreservat
- SR 2025/205-1.4 Förslag till beslut Majroskogens naturreservat

§ 10**Förskottet 2, förslag till detaljplan, 2023-06117**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Förskottet 2, förslag till detaljplan, 2023-06117. Roseana de Almeida Nieminen, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2025/204

Beslut

Bordlades ärendet.

Handlingar i ärendet

- SR 2025/204-2 Samrådsbrev
- SR 2025/204-3 Planbeskrivning samråd
- SR 2025/204-4 Plankarta samråd
- SR 2025/204-5 Kulturmiljöutredning
- SR 2025/204-6 Antikvarisk konsekvensbeskrivning
- SR 2025/204-7 Solstudier
- SR 2025/204-8 Parkeringsutredning
- SR 2025/204-9 PM Miljöundersökning
- SR 2025/204-10 Dagvattenutredning
- SR 2025/204-11 Dagvattenutredning - Checklista

§ 11**Rådet: förgårdsmark, ärende initierat av Laila Reppen****Återupptogs till behandling ärende angående förgårdsmark, initierat av ledamot L Reppen. Jonas Dahllöf, enhetschef, SVOA, Stockholm vatten och avfall, informerade.**

SR 2025/125

Beslut

Tackade ordförande Jonas Dahllöf för informationen.

Bordlades ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Informerade Jonas Dahllöf om Stockholm vatten och avfalls arbete med de nya riktlinjerna för fastighetsnära avfallshantering (FNI) som ska implementeras senast 1 januari 2027. SVOA samarbetar med stadsbyggnadskontoret för att i vissa fall skapa gemensamma styrdokument men utarbetar även egna.

Lagstiftarens intention är att alla fastighetsägare ska lösa avfallshanteringen inom respektive fastighet. I stenstaden kan detta bli svårt att ordna, inte alla byggnader har utrymmen, alternativt utrymmen som accepteras av SVOA som lämpliga. I juli kom ett förtydligande avseende lagstiftarens intentioner: flerfamiljshus får samla in avfall på olika ställen inom fastigheten, dock högst 400 meter bort. SVOA räknar med att återvinningsstationer kommer att finnas kvar i stadsmiljön i någon form eftersom alla fastighetsägare inte kommer att lyckas lösa avfallssorteringen inom den egna fastigheten. SVOA arbetar tillsammans med trafikkontoret för att upprätta ett nät av återvinningsstationer inom en 400-metersradie från bostadshus. I dagsläget finns krav på att återvinningsstationer ska hållas låsta så att endast boende i fastigheterna inom 400-metersradien kan lämna avfall där, men staden arbetar för en uppluckring av dessa regler.

I småhus- och villaområden krävs att fastighetsägare har tre kärl för återvinning. Det går dock att lösa samordning grannar emellan, förutsatt att detta anmäls till SVOA.

Placering av återvinningskärl på förgårdsmark är detta främst en fråga för stadsbyggnadskontoret. Problemen för stadsbyggnadskontoret är att gällande detaljplaner saknar bestämmelser avseende markens användning eller så är de åtgärd som planeras eller utförs för liten för att vara

bygglovspliktig. Stadsbyggnadskontoret arbetar med att ta fram en övergripande guide i frågan.

§ 12 **Övriga frågor**

Beslut
Förelåg inga övriga frågor.

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2025-10-24
Monica Christina,Hector	2025-10-24
Eva Gunilla Catharina,Nolin	2025-10-24
Inga Margareta,Varg	2025-10-24